

A Szent Jobb kíséreiből hányan voltak az ebéden, rajtuk kívül hányan voltak hivatottak az ebédre? Az Aranyvonatot a püspök és a káptalan tagjai várták-e az állomáson? Ha nem, akkor hol várták? Ki fogadta az állomáson? Volt-e nyomtatott program? Ha igen, akkor igényt tart egy példányra. Van-e valami olyan fontos eleme az ünnepségnek, amelyre kiemelt figyelmet kell fordítani, esetleg hiba vagy figyelmetlenség?²⁸

A történelmi események további alakulása folytán az ereklye Kassára nem jutott el, de a meglévő dokumentumok alapján ez a lehetőség fennállt.

Az ungvári ünnepségen részt vevő erősen magyar érzelműek körében komoly visszhangot váltott ki az, hogy nem volt jelen sem magyar dalárda, sem a római katolikus egyház magyar kórusa. Úgy vélték, hogy az eseményen nem énekeltek elegendő magyar egyházi éneket. Azzal érveltek, hogy István király magyar király volt elsősorban.²⁹ De ettől függetlenül az ungvári ünnepség pompásan sikerült és a résztvevők lelkiükben gazdagon tértek haza otthonaikba.

Az élő szemtanúk még ma is örömmel és mély meghatottsággal gondolnak vissza a Szent Jobb kárpátaljai ittlétére, hiszen hovatarozásukat, öntudatukat erősítette ez az ünnepi alkalom, és mert megélhették azt a hihetetlenül felemelő érzést, hogy „*viszátértünk*”. Különleges esemény volt ez a kárpátaljai számára és nem csak egyházi szempontból, hiszen világi méltóságok és előljárók is kivették tiszteletadási részüket a rendezvény során, és erre minden bizonnyal a történelem viszontagságai jócskán rányomták a bélyegüket.³⁰

Bacsó Róbert

Az Aranyvonat 1942. évi nagyváradi állomása

A második bécsi döntéssel újra az országhoz csatolták Észak-Erdélyt, ami lehetővé tette, hogy a Szent Jobbot ne csak a trianoni határok között hordozzák körbe, hanem azt az újból az anyaországhoz csatolt területekre is elvigyék. Így érkezett a Szent Jobb és az Aranyvonat utolsó útján, 1942-ben a Szent László Ünnepi Hét rendezvényei keretében Nagyváradra.

Szent László, Nagyvárad városalapító királya szentté avatásának 750. évfordulójára rendezték meg 1942. május 3–10. között a Szent László Ünnepi Hetet. Az előkészületek már hetekkel az ünnepségsorozat előtt megkezdődtek, hiszen a város meg akarta mutatni az országnak, hogy méltó nagy királyának emlékéhez.

A nagyszabású rendezvénysorozat előkészületeinek szervezésére rendezőbizottság alakult, mely a Szent László-ünnepségek műsorát 1942. március 6-án állította össze. A Szent László Ünnepi Hetet május 3–10. közöttre, az Aranyvonat Nagyváradra érkezését május 3-ra időzítették, az ereklye az ünnepi hét befejezéséig megtekinthető volt.

28 KÁL, Fond 151, opisz 18, sprava 1573, 45.

29 A Szent Jobb nagy útja. Az „Aranyvonat” Kárpátalja városaiban. Kárpáti Magyar Hírlap 1939. május 16. 2.

30 A szerző ezúton köszöni Tegze Józsefnek, a Munkácsi Római Katolikus Püspöki Levéltár vezetőjének a kutatásban végzett közreműködését.

Az előzetes programban szerepelt május 4-én egy Szent Lászlóról szóló előadás a Szigligeti Színházban. Május 6-ra tervezték a Magyar Városok Országos Szövetségének nagyváradi díszközgyűlését, az ünnepi hét utolsó napjára pedig a díszlobogó átadását a házi gyalogezrednek.¹

A Szent László Ünnepi Hét sport-rendezőbizottsága felhívást intézett kerékpáros, kismotoros és motorkerékpáros versenyzők részére, és nagyváradi befutóval országos csilagtúrát rendezett a leventéknek május 3–9. között a nagy király emlékének méltó megünneplésére.²

A Szent Jobb nagyváradi útjával kapcsolatban a városi 1. és 2. számú postahivatalok május 3-án „A Szent Jobb országjárása” feliratú alkalmi bélyegzőt, május 3–10. között pedig a „Szent László Ünnepi Hét Nagyváradon – 1192–1942” feliratú különleges alkalmi keletbélyegzőt használták.³ Erre a bélyeggyűjtők figyelmét külön is felhívták.⁴

Április végéhez közeledve Nagyvárad városa már serényen készült a közelgő Szent László Ünnepi Hétre. Azokat az utcákat, ahol a Szent Jobb-menet elhaladását tervezték, mindennél újrakövezték, kijavították és szépitették. A Szent László teret, ahol a hercegprímás az ünnepi szentmisét pontifikálja, virágokkal ültették be. Az ünnepi hét estjein kivilágították a város nevezetesebb épületeit, mint a Szent László-templomot, a Városházát és a Szigligeti Színházat. Emellett az ünnepségek ideje alatt a Nagyváradi Városi Vasút üzletigazgatósága a Rákóczi úti fővonalon kívül külön éjjeli villamosjáratokat indított.⁵

Az ünnepségre magyar ruhás leányok és asszonyok felvonulásával készültek, valamint a rendezőségénél 6000 postagalambot neveztek be, melyek Magyarország különböző tájaira vitték az ünneplő Nagyvárad város üdvözetet. Az ünnepség alkalmából Szent László lovas alakját ábrázoló gombjelvényt adtak ki „1192–1942” felírással.⁶

A különböző szakbizottságok olyan programok kidolgozására törekedtek, amelyek csalogatják a városba érkező embereket. Az egyik ilyen esemény az eredeti helyéről eltávolított Szacs vay-szobor ünnepélyes visszahelyezése volt.⁷ Emellett a Szent László Ünnepi Hétre időzítette a város vezetése a Tisza-szobor felavatását is.⁸

A Szent László Ünnepi Hét megnyitását a Szent Jobbnak Nagyváradra érkezésére, május 3-án vasárnap reggel 9 óra 30 percre tervezték, amikor az Aranyvonat a Gábor Áron Tüzérségi Hadapródiskola elé érkezik. A program szerint innen „*Serédi Jusztinián bíboros, hercegprímás kíséri a Szent Jobbot a Szent László térre, ahol az oltár előtt misét mond és utána prédikál*”.⁹

Május 2-án, szombat délután fél egykor nyitotta meg dr. Hlatky Endre városi főispán a Leventeotthonban a *Fotó Élet* országos fényképkiállítás.¹⁰ Szintén a Szent László Ünnepi Hét rendezvényeinek ideje alatt rendeztek kiállítást Nagyvárad városi életének emlékeiből a Városháza kisebbik gyűléstermében.¹¹

1 Napi Hírek 1942. március 6.

2 <https://www.youtube.com/watch?v=zCUIm9eB53s>

3 Postai és Távközlési Múzeumi Alapítvány Évkönyve 1996. Budapest, 1997.

4 Napi Hírek 1942. május 1.

5 <http://farkaslaszloblogja.blogspot.com/p/szent-laszlo-fenyeben-ket-esztendeje.html>

6 Napi Hírek 1942. április 28.

7 <http://farkaslaszloblogja.blogspot.com/p/szent-laszlo-fenyeben-ket-esztendeje.html>

8 Nagyvárad 1942. április 11.

9 Napi Hírek 1942. május 2.

10 Napi Hírek 1942. május 2.

11 <http://farkaslaszloblogja.blogspot.com/p/szent-laszlo-fenyeben-ket-esztendeje.html>

A rendezvénysorozat sokszínűsége alapján megállapítható, hogy a város meg szeretne volna mutatni odaadását és háláját az anyaországnak, valamint azt, hogy méltó Szent István Jobbjának fogadására. Nem utolsósorban pedig az idegenforgalom fellendülését is várták a rendezők a Szent László Ünnepi Héttől.

A *Szent Jobb ünnepe Nagyváradon* címmel számolt be a *Nagyvárad* napilap 1942. május 4-én megjelent száma a Szent Jobb nagyváradai útjáról.

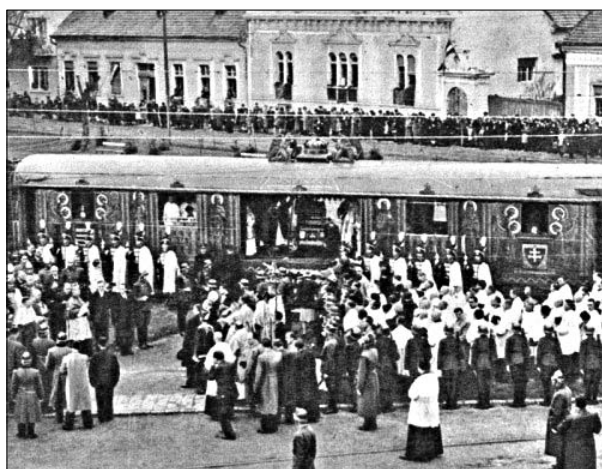
Szemben a turulmadaras országzászlóval, a zászlódíszbe öltözött Szent László téren hatalmas tábortábori oltárt állítottak fel. A teret élő katonai és rendőri kordon vette körül. A környező utcákban zárt sorokban helyezkedtek el a különböző csoportok, melyek a térre való bevonulásra vártak. Pontosan nyolc órakor a csoportok sorban elindultak a kijelölt helyeikre, hogy ott várják a Szent Jobb és kísérete érkezését.

Az Aranyvonat Biharpüspöki felől érkezett a nagyvárad Hadapródiskola állomásra. Az állomás előtt vártak Bihar megye és Nagyvárad előkelőségei, a papság, az újságírók, valamint a Magyar Rádió és a Magyar Posta alkalmazottai. Emellett jelen voltak a Szent Jobb állandó hordozói, az irgalmasrend papjai is. A Hadapródiskola előtt a Szent László Postagalamb Sportegyesület 1500 postagalambja kosarakban elhelyezve várta a vonatot, hogy az érkezés pillanatában felröppenve elvigyék Nagyvárad üdvözetét az ország számos várososába.¹²

„A Szent Jobbot hozó Aranyvonat vasárnap délelőtt 1/2 10 órakor érkezett Nagyváradra. Az Aranyvonat a Gábor Áron Tüzérségi Hadapródiskola előtt állott meg. Ünnepeles fogadására megjelent a kormány képviseletében a Nagyváradon tartózkodó dr. Antal István nemzetvédelmi-propaganda miniszter, aki vasárnap reggel gépkocsin érkezett Nagyváradra, a vármegye képviseletében dr. Cziffra Kálmán főispán, dr. Nadányi János alispán, a város képviseletében dr. Hlatty Endre főispán és dr. Soós István polgármester. A Himnusz hangjai mellett méltóságteljes lassúsággal gördült be a vonat” – tudósított a Magyar Távirati Iroda.¹³

A fogadás a pápai udvar előírásai szerint történt. A vonatból elsőként kilépő Serédi Jusztinián hercegprímást dr. Schriffert Béla, a káptalan dékánja és Gerinczy Pál, a premontrei rend tartományi főnöke köszöntötte. Ezután a szatmári és nagyvárad káptalan papjai járultak köszöntésre. Ezt követően Bihar megye főispánja, majd Soós István polgármester mondott köszöntőbeszédet.¹⁴

A helyi méltóságok beszédeire a hercegprímás válaszolt és kiemelte, hogy mint a történelmi Magyarország hercegprímása látogatott el Szent László király városába. Kihangsú-

Az Aranyvonat megérkezése Nagyváradra
(Képes Vasárnap 1942. május 5.)

12 Zalamegyei Újság 1942. május 4.

13 Napi Hírek 1942. május 3.

14 Nagyvárad 1942. május 4.

lyozta, hogy bár az országot sokszor megcsonkították a múltban, azonban a hercegprímás hatáskörét soha megcsonkítani nem lehetett, illetve a magyar prímás személyével és hatalmával mindig a magyar népet és egész Magyarországot képviselte.¹⁵

A hercegprímás beszéde után az irgalmasrendi papok vállukra vették a Szent Jobbot, majd a koronaőrség sorfala közt megindult az ünnepélyes menet a zászlókkal, szőnyegekkel és virágokkal díszített útvonalon át a Szent László tér felé.

Az egyházi menetet a polgári és katonai előkelőségek sora követte, élén dr. Antal István miniszterrel. A menetet a Gábor Áron Honvéd Tüzérségi Hadapródiskola díszszázada zárta. Az útvonalat kétoldalt a honvédség, a csendőrség és a rendőrség díszruhás, fegyveres alakulatai vonták körbe, mögöttük a közönség tízezrei sorakoztak fel ünnepi áhítattal.

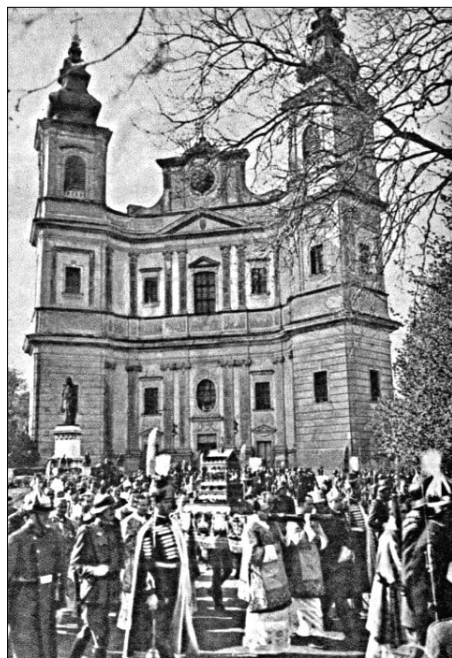
Tíz órakor érkezett a menet a gyönyörűen feldíszített Szent László térre. Amikor a Szent László térre értek és befordultak a hatalmas oltár elé, a tömeg kalaplevéve elcsendesedett és lehajtott fővel köszöntötte az ereklyét. Ezután a Szent László király szobrának helyére emelt oltárra tették az ereklyetartót. Abban a pillanatban ezer galamb röppent fel, hogy hírét vigye Nagyvárad ünnepének.¹⁶

A Szent László téren elhelyezett oltárnál Serédi Jusztinián bíboros-hercegprímás díszes papi segédlettel ünnepi szentmisét celebrált, melynek kezdetét kúrtszó jelezte. A mise végén imát mondott a hazáért, a harcoló katonákért és hozzátartozóikért, majd szentbeszédet mondott.¹⁷

Serédi Jusztinián szónoklata után, déli 12 órakor indult el a díszes menet a Szent László hídon, a Bémer téren, a Rákóczi úton, a Horthy Miklós úton és a Schlauch téren át a székesegyházba. A menetet az úton kisebb eső áztatta, ami azonban nem zavarta meg a ceremóniát. Az út mentén ünneplők ezrei fo-

Serédi Jusztinián hercegprímás az ünnepi menetben (Képes Vasárnap 1942. május 5.)

A Szent Jobb a nagyváradai székesegyház előtt (Képes Vasárnap 1942. május 5.)

15 Zalai Magyar Élet 1942. május 4.

16 Nagyvárad 1942. május 4.; Napi Hírek 1942. május 3.

17 Napi Hírek 1942. május 3.

gadták a hercegprímás áldását, amit menet közben jobb és bal felé osztogatott. Amikor a menet a székesegyház elé ért, újabb 1000 galambot bocsátottak fel. Ezután a székesegyházban, a kupola alatt felállított emelvényre helyezték a Szent Jobbot, amely elé a hívők hosszú, tömött sorokban zarándokoltak délután négy óráig.

Ez idő alatt az Aranyvonatot Ősin keresztül átvitték a központi pályaudvarra és ott a második vágányon állították fel, ahova ezek jöttek el megtekinteni. Az állomás frissen fehérre festett épületét a peron és az utca felől is drapériák borították. Délután négy óra után a hercegprímás bevonult a székesegyházba imát mondani, majd az irgalmasrendi papok vállukra vették az ereklyét és azt körmenetben vitték ki a pályaudvarra.¹⁸

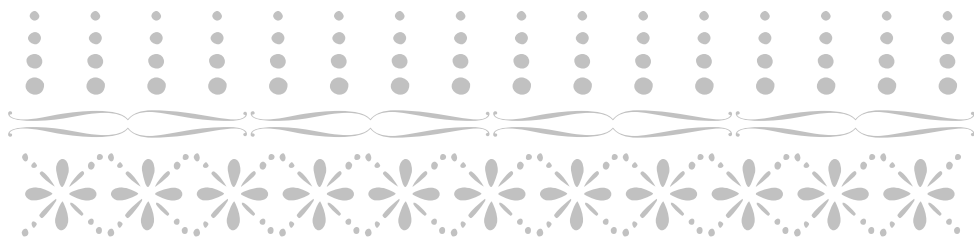
Délután az Országos Magyar Bokréta Szövetség tíz népi csoportjának műsorát láthatta a nagyközönség Paulini Béla vezetésével a nagyvárad Református Kultúrpalotában rendezett ünnepségen.

A Szent Jobb-körmenet 16 óra 25 perckor indult a pályaudvar felé. Ekkorra a borús időt ragyogó napsütés váltotta fel, és több mint tízezernyi ünneplő várakozott a rendőrsorfallal mögött a felvonulás útvonalán, hogy láthassa a Szent István Jobbját. Az ünneplő tömeg leemelt kalappal, néma áhítattal hódolt a szent király emlékének.

Öt óra előtt néhány perccel helyezték el a Szent Jobbot az Aranyvonatban a székesegyházi énekharéneke közben. A pályaudvar előtt és a peronon álló díszszázad tiszteletadással fogadta a menetet. Ezután elfoglalták a helyüket a vonatban a Szent Jobb kíséretéhez tartozó előkelőségek, élükön a hercegprímással. Ciffra Kálmán vármegyei főispán és Nadányi János alispán is beszálltak az Aranyvonatba, hogy elkísérjék a Szent Jobbot a vármegye határáig. A város nevében Hlatky Endre főispán és Soós István polgármester vett búcsút a hercegprímástól. A *Himnusz* hangjaira, a díszszázad tiszteletével a vagonban álló emelvényre helyezték az ereklyetartót, majd öt óra tájban a szerelvény kigördült az állomásból és elindult Szolnok felé.¹⁹

Összefoglalva az elmondottakat megállapítható, hogy a Szent László Ünnepi Hét keretében Nagyváradra érkezett Szent Jobb tiszteletére rendezett ünnepség mind méreteiben, mind szerveztségében méltó volt mindkét szent királyunk emlékéhez. Emellett a visszacsatolt város megmutatta odaadását és háláját az anyaországnak, amelyet az impozáns ünnepségekbe bekapcsolódott nagyszámú hívő jól reprezentált.

Mizsák Klaudia

18 Napi Hírek 1942. május 3.

19 Napi Hírek 1942. május 3.; 1942. május 4.